

Sakari Linden

Autor: Sakari Linden

Jednota nebo znesvářenost, nezávislost či vměšování zvenčí: severské země se musejí rozhodnout mezi vytvořením nezávislého neutrálního bloku na severu Evropy, nebo přihlížet rozparcelování Skandinávie velmocemi.

Zahraničněpolitický poradce frakce **Evropa národů a svobody** v Evropském parlamentu Sakari Linden tvrdí, že pokud se mají země na severu Evropy stát stabilní a blahobytnou svébytnou geopolitickou jednotkou, musí se region stát vojensky neutrálním, díky čemuž získá na atraktivitě jako zahraničněpolitický i obchodní partner.

Severní Evropa už poznala jednotu, ale i sváry. Projekt evropské integrace v posledních asi 30 letech zvýraznil hospodářský i politický vliv západní Evropy, a spolupráce mezi severskými národy tak musela trochu ustoupit stranou. Potíže spjaté s prohlubováním evropské integrace však mohou představovat příležitost pro severskou spolupráci.

Od Kalmarské unie po moderní evropskou integraci

Kalmarská unie bývá nazývána zlatým věkem severské jednoty. Trvala v letech 1397-1523, přerušena několika kratšími přestávkami.

Nový zlatý věk spolupráce v regionu započal po 2. světové válce. Už v roce 1952 zde vznikla zóna volného cestování, o dva roky později Společný severský pracovní trh a v roce 1955 pak

byla přijata Severská úmluva o sociálním zabezpečení.

Vstup Finska a Švédska do EU tuto éru rozhodně uřadil a evropská integrace vystřídal tu severskou coby hlavní opora mezinárodní strategie zemí v regionu.

Téměř čtvrtstoletí po tomto finském a švédském zásadním obratu však dnes Evropa vypadá úplně jinak: Evropská unie se zmlouvá v problémech a Spojené království se má brzy stát první členskou zemí, která EU opustí.

Evropská integrace ustrnula ve slepé uličce a působí proti ní různé odstředivé síly, jako např. odlišné postoje k migraci, hospodářské nebo monetární politice, či různé představy o zahraniční a bezpečnostní politice. Ostatně není divu, protože v Evropě nikdy nebylo jen jedno stabilní politické centrum.

Severské země v čase evropské nestability

Krise EU by se mohla ukázat jako nová příležitost pro obrodu severské spolupráce, od 90. let takříkajíc „u ledu“. Prohloubení spolupráce mezi sousedícími zeměmi je alternativou celoevropské integrace. Různé evropské regiony, např. sever kontinentu, by tak mohly vytvořit své vlastní evropské makroregiony.

Idea prohloubení spolupráce na regionální bázi je podložena prostou úvahou: geograficky blízké země často mají také společné dějiny, hodnoty i cíle. Severská kooperace by se tak pro tamější země mohla stát jakýmsi mezistupněm mezi národním státem a kvazifederalismem EU.

Zapomínat bychom ale neměli ani na možné překážky, vyvstávající z historické paměti. Severské země mají své odlišnosti a neměly by tak být nuceny přizpůsobovat se jediné normě.

Není to skandinávský, ale severský region!

Úplné obnovení významu severské spolupráce pro vytvoření geopolitické jednotky si žádá splnění jistých předpokladů. Aby mohla regionální spolupráce fungovat, musí vycházet z poznání, že severské společenství netvoří jen samotný **Skandinávský poloostrov**, tj. Norsko se Švédskem plus Dánsko, ale také Finsko, Island, Grónsko a **Faerské ostrovy**.

Předseda **Suomalaisuuden Liitto** (Sdružení pro finskou kulturu a identitu, [švédsky] Finskhetens Förbund), emeritní profesor Ilmari Rostila, napsal článek o zahraničněpolitickém pozadí jazykové finské politiky. Švédsko a další severské země podle něj vyžadují coby předpoklad finské loajality k severskému bloku ve Finsku „jazykový smír“, který pro švédská média znamená zachování povinné výuky švédštiny ve finských školách.

Aby byla regionální spolupráce uskutečnitelná a severské země se mohly stát geopolitickým hráčem, je třeba uznat a zachovat jazykovou i kulturní rozmanitost jednotlivých zemí.

Spolupráci lze uskutečnit za pomoci *lingua franca* zvenčí nebo tlumočení.

Švédština má ve Finsku nepochybně své místo, takže její mluvčí by i nadále měli mít jazyková práva a zaručený styk s úřady ve vlastním jazyce. Krom toho by se podobná obdobná ochrana měla vztahovat i na původní laponské jazyky, severošvédský jazyk *meänkieli* a *kvenštinu* na severu Norska.

Severské země na úsvitu nového geopolitického věku

Geograficky je tento region situován velice strategicky mezi ruskou a evropskou pevninou, Atlantským oceánem a severoamerickým kontinentem. Neutrální makroregion, který nestojí o vměšování do svých záležitostí, by velice ocenil podporu ostatních velmocí proti případné vojenské agresi. Tuto strategii využívala během studené války i Jugoslávie, jakýsi jazýček na vahách mezi NATO a Varšavskou smlouvou.

Finsko co se týče protiruských nálad nelze srovnávat s Polskem, Pobaltím nebo Švédskem, přestože jeho současná zahraničně-bezpečnostní je silně prozápadně orientovaná. Když vláda nad Finskem v roce 1809 přešla ze švédských do ruských rukou, došlo k posílení jeho autonomie, finské identity i položení základů finského kulturního a literárního jazyka. Strategicky blízký vztah se Sovětským svazem za studené války byl pro Finsko hospodářsky výhodný a posílil jeho postavení coby nezávislé země mezi Západem a Východem

Historie tak ukazuje, že Finsko severské spojence nutně nepotřebuje, přestože neutrální severský makroregion by pro něj skutečně byl ideálním scénářem. Navíc faktická aliance mezi Ruskem a Čínou dělá z Ruska vstupní bránu do Číny na její obří trhy, takže východní směřování je tak ještě lákavější.

Aby se severský region stal stabilní a prosperující geopolitickou jednotkou, měl by být vojensky neutrální. Dánsko s Norskem by se tak musely vzdát svého členství v NATO a Švédsko s Finskem svých bilaterálních vojenských smluv s dvojicí hlavních pilířů atlantické integrace, tj. USA a Británie. Vojenská neutralita a vyloučení zájmů cizích mocností by posílily postavení regionu coby potenciálního obchodního i politického partnera.

Dokáže severská spolupráce naplnit svůj potenciál?

Šance na obnovení regionální spolupráce a vytvoření geopolitické jednotky se momentálně nejeví jako příliš vysoké. Aby se nová podoba severské spolupráce mohla uskutečnit, musely by si navzájem všechny severské země zaprvé být dostatečně lákavými partnery. A tak zatímco Norsko pečuje o své bohatství a Dánsku se daří hájit své zájmy, bude-li Švédsko dále destabilizovat svou společnost masivní migrací a finská ekonomika bude dále zakrňovat jako součást eurozóny, nemohou od ostatních zemí očekávat, že svou mezinárodní strategii vystavějí na spolupráci s nimi.

Zadruhé jsou Dánsko, Island a Norsko v současnosti členy NATO. Finsko se Švédskem pak ve své zahraniční politice stále častěji bezvýhradně přijímají euroatlantickou linii. Uzavřely také,

DÉLSKÝ POTÁPĚČ

jak už jsem zmínil, dvoustranné obranné smlouvy s USA a Británií. To celkem jasně naznačuje, že severský region není nezávislou geopolitickou jednotkou, ale přívěškem cizích zájmů zvenčí. Součástí příslušnosti k euroatlantickému společenství se ale snadno může stát třeba závazek obrany územní celistvosti pobaltských zemí. Skutečně o něco takového severoevropské země stojí? Na tuto zásadní otázku musejí najít odpověď.

O budoucnosti regionu rozhodne, zda bude severské společenství ochotné stát se přiměřeně rozmanitým a zároveň sjednoceným geopolitickým subjektem, odhodlaným nepřipustit vměšování zvenčí a zachovat suverenitu členských zemí. Alternativou vize makroregionu nezávislých a neutrálních národních států pak jsou mocenské hry vnějších velmocí, které ve Skandinávii prosazují své vlastní, často rušivé, zájmy.

Úvaha Sakari Lindena *The geopolitical future of Nordic countries* vyšla na stránkách Free West Media 25. března 2019.